

ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна»
Полтавський інститут економіки і права
Кафедра правознавства

**Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання
суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу**

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
10 грудня 2019 року

м. Полтава

УДК 330.111.66(477):34

Друкується за ухвалою вченої ради Полтавського інституту економіки і права вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

(протокол №2 від 12 листопада 2019 року)

Редакційна колегія:

Шаравара Роман Іванович – кандидат економічних наук, доцент, перший заступник директора Полтавського інституту економіки і права, голова редакційної колегії.

Коросд Сергій Олександрович – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства.

Трубников Василь Михайлович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правознавства Полтавського інституту економіки і права.

Аванесян Геннадій Миколайович – заступник завідувача кафедри правознавства.

Коломісць Павло Віталійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правознавства.

Черкас Віра Володимирівна – декан факультету правознавства та фінансів, доцент кафедри управління та адміністрування.

Бацман Ольга Сергіївна – відповідальна за наукову роботу інституту, завідувач кафедри соціальної роботи.

Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 грудня 2019 року. Полтава: Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна», 2019. 341 с.

Видання розраховано на науковців, викладачів, практиків, здобувачів вищої освіти.

Матеріали друкуються мовою оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

УДК 330.111.66(477):34

©Полтавський інститут економіки і права, 2019.
©Колектив авторів, 2019.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

ДМИТРЕНКО НАТАЛЯ,

ВИКЛАДАЧ ТА АСПРАНТ КАФЕДРИ ГАЛУЗЕВОГО ПРАВА ІСТОРИКО-
ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ,
RYZHYLOVA@GMAIL.COM

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: ВАСИЛЬ СТРАТОНОВ,

ДОКТОР Ю.Н., ПРОФЕСОР КАФЕДРИ ГАЛУЗЕВОГО ПРАВА ІСТОРИКО –
ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

На даний період часу ані законодавець, ані кримінально-правова наука не дають чіткого визначення поняття злочинів проти основ національної безпеки держави.

Метою статті є встановленні поняття, ознак, особливостей злочинів проти основ національної безпеки України, деталізації їх сутності як необхідної умови для визначення основних тенденцій вдосконалення кримінального законодавства спрямованого на захист основ національної безпеки України.

Важливим, для характеристики цієї категорії злочинів є визначення змісту поняття «основи національної безпеки».

Закон України «Про основи національної безпеки України»[1] національну безпеку визначає як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних

паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам. Тобто, національна безпека характеризується як захищеність при виникненні певних негативних явищ, так і при наявності потенційних або реальних загроз національним інтересам.

Характеризуючи поняття основ національної безпеки спостерігаємо різні підходи до їх визначення, а саме: В.А.Ліпкан та І.В.Діордіца характеризують його через окреслення пріоритетних національних інтересів – життєво важливих матеріальних, інтелектуальних і духовних цінностей всього українського народу [2, с.94]. С.В. Діяков визначає таке формулювання як злочини проти основ конституційного ладу і безпеки держави відповідно до Кримінального кодексу України [3, с.33]. Представлене ним визначення фактично закріплює наявність в системі таких злочинів трьох окремих груп: злочини проти зовнішньої та внутрішньої безпеки, а також злочини, які посягають на економічну безпеку.

Іншими словами, дане визначення охоплює, по суті, всі видові об'єкти, які в своїй сукупності утворюють один родовий – основи безпеки держави.

Основна частина злочинів проти основ національної безпеки України, згідно з положеннями ст. 12 КК України, відноситься до категорії особливо тяжких злочинів. Державна зрада (ст. 111 КК України), посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК України), диверсія (ст. 113 КК України), шпигунство (ст. 114 КК України), посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ч. 3 ст.110 КК України),

перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ч. 2 ст. 114-1 КК України) є найнебезпечнішими злочинами, що містяться у КК України.

Представлені дії вчинюються тільки з прямим умислом і завдають шкоди, як правило, не стільки основам політичної організації державної влади або конституційному ладу скільки нормальному функціонуванню основних гілок державної влади, в силу чого можна констатувати, що такі діяння, як правило, відбуваються з антидержавним умислом.

Включення цих злочинів в категорію особливо тяжких злочинів є симетричним актом стосовно тієї небезпеки, яку несуть в собі такі злочини.

Адже особливо тяжкі злочини характеризуються умисною формою вини. Згідно ч.5 ст.12 КК України за вчинення таких злочинів передбачається покарання у вигляді позбавлення волі на строк понад десять років або довічним позбавленням волі.

Дослідження нормативно-правових приписів, закріплених Розділом 1 особливої частини КК України, свідчить про їх спрямованість, головним чином, на захист таких фундаментальних інтересів держави, як принципи безпечного і стабільного функціонування основ політичної організації державної влади в Україні. Подібний захист знаходить своє вираження в охороні основ конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності України [4, с. 187].

На підставі поданих вище аргументів і з урахуванням виявлених відповідних критеріїв з'являється можливість сформулювати загальне визначення поняття злочинів проти основ національної безпеки України.

Злочини проти основ національної безпеки України - це передбачені кримінальним законодавством суспільно небезпечні діяння (дії або бездіяльність), вчинені з антидержавним умислом і посягають на зовнішню, внутрішню і економічну безпеку України. Дане визначення, на нашу думку є лаконічним, та таким, що в основному відображає основи національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 39, ст. 351
2. Ліпкан В. А. Національна безпека України: кримінально-правова охорона : навч. посіб. (Серія : Національна і міжнародна безпека) / В.А.Ліпкан, І. В. Діордіца. К. : КНТ, 2007. 292 с.
3. Діяков С.В. Злочини проти основ конституційного ладу і безпеки держави: кримінально-правова та кримінологічне дослідження / С.В.Діяков. - СПб. : «Юридичний центр Пресс», 2009. 267 с.
4. Стратонов В.М. Кримінальне право України. Загальна та особлива частина: навч.посіб./ В.М. Стратонов, О.С. Сотула. К: «Істина», 2007. 400с.